

Euskal Kultur
Erakundearen
laguntzaz egindako
gehigarria

Dios te Salve

1 Dios te salbe ongi etorri
Gau on Jainkoak diguela
Gau on Jainkoak diguela eta
Urte onean sar gaitzala.	11 Itsasoan eder xalanta
Aintzin gibebez balanta
Etxe huntako etxeko andreak
Ze bular arte xarmanta.	21 Urte zahar akabatzerat
Berrira goazen sartzerat
Nagusi jauna heldu gaitzazu
Urte on desiratzerat
2 Ibilki gara gau xori
Urtetik urte xintxoki
Aurten ere zuen alaigarri
Hemen gaituzue Sanoki.	12 Errekaldean lizarra
Zeru gainean izarra
Etxe huntako etxeko jaunak
Urre gorritz du bizarra.	22 Etxe huntako nagusi jaunak
Badaki ongi lanean
Kapable baita irabazteko
Parisko tribunalean
3 Hauxe da usaia galtzen
Dios te salbe kantatzen
nahi dugu piztu usaia hori
Bertzeek segi dezaten.	13 Etxeko alaba ardita
Ederra eta pollita
Eri bat ere senda litake
Zuri begira jarrita.	23 Etxe huntako zurubi
Maileak ditu hamabi
Etxe huntako etxeko alaba
Ama birjina iduri
4 San Silbestrek igortzen gaitu
Izar eder bat gidari
Haren ohoretan ibil gaitezen
Gau eder huntan kantari.	14 Milesker eman duenari
Eskerrak Jainko Jauneri
Ats egin duzue gure moltsari
Bihotzez urte on deneri.	24 Etxe huntako etxeko andria
Aitu omen da deneri
Emanen duela mila libera
Kantari heldu denari
5 Etxe huntako etxeko andria
Aitu omen da deneri
Emanen duela mila libera
Kantari heldu denari.	15 Ate xokoan oilo bik
batek bertzea iduri
Etxe huntako etxeko andreak
Ama birjina du iduri.	25 Hiru ta hiru sei dira
Bertze seiekin dotzena
Helduen urteko nahi nuke jakin
Haur ttipi hoi ena
6 Dios te salbe bakalau jale
Zazpi eta lau hameka
Odolkirikan ez balinbada
Ibual zaukula lukainka.	16 Etxe ondoan arroka
Hasen gainean karrosa
Etxe huntako etxeko alabak
iduri baitu larrosa.	26 Zintzurretik egarria
Aspaldi zaut etorria
Hemendik hurbil da iturria
Bainan ez arno gorria
7 Ematekotan emazu
Bertzenaz ezetz errazu
Ate hondoan hotzaz hiltzerat
Amak ez gaitu bidaldu.	17 Zapata xuri papez
Zuria denian baterez
Etxe huntako mutil gazteak
Ilea urre kolorez.	27 Zapata xuri papez
Uria denian baterez
Nagusi jauna erran gaitzazu
Sartu behar dugun ba ala ez
8 Pareta goiti sagua
Haren ondotik gatua
Etxe huntako monedarekin
Ez diau beteko zakua.	18 Senditzen zaitut senditzen
Ari zarala jeikitzen
Zapatattoak soinian eman-ta
Salaren gainean kurritzen.	28 Pareta goiti sagua
Haren ondotik gatua
Etxe huntako monerarekin
Ez dihau beteko zakua
9 Hiru ta hiru sei dira
Bertze seiekin dotzena
Helduen urteko nahi nuke jakin
Haur ttipi horren izena.	19 Ematekotan emazu
edo bertzenaz errazu
zeren mendian elurra ari baitu
zangoak otzten zaizkigu.	
10 Hasten naiz hasten kantatzen
Urte berriaren laudatzen
Etxe huntako nagusiari
Lizentzuaren galdatzen.	20 Etxeko andre mondrongo
hik ez tun asko emango
hik emantako limosnarekin
ez tinau asko edango.	

SANOKI (1-14)
IRASTORZA, Stefana (15-20)
LAZKANO, Jan Pier (21-28)

Txirritarenak

1999ko Oxtikeneko bazkarian Txirritaren bi bertsu agertu ziren: «Txirrita hil dela» Txistuk kantatua eta «Ijito jende hoi enak» Fifin Olandeikoak kantatua. Aurten, Inharrean, Txirritaren zein Xenpelarren kantuak Austeiko Gabik eta Frantxua Apezteiek kantatu zituzten buruz. Bertsu horiek Auspoa editorialak eta «Bertsotan 1789-1936» liburuak argitaratuak dituzte. Lehena Txirritarena, «Neska zahar bat tentatzen». Hamabi bertsu:

1 Dozena bat bertso
nahi nituzke jarri
jaietan kantatzeko
...

4 Ama preparatu zait
hasarrez betea
lehenbiziko oihua
«zenbat dik dotea
hainbeste kostataka
alaba maitea
lastima izango dek
hiri emaita».

Bigarrena, Xenpelarrena,
«Miseriaren adarra».

Hamalau bertsu dira:

1 Goizean diru kontatzen
tabernarako plantatzen
...

2 Ezkondu eta ezkongai
guziek ondo bizi nahi
...

Austeiko Gabi eta
Frantxua Apezteie

LAPURTARRAK IHESI

«Lapurarren deportazioak» liburutik

- 1/ Kantatzera nohazu nere arabera, segur naiz maluruski sujeta dudala. Ez dezagun pena hau har sobera barnera, elgar kontsolaturik gaiten alegera.
- 2/ Mila zortzi ehun eta hamairugarrena, eman zaukutenian Lapurdin ordena: etsaia heldu zela Frantzian barnera, ihes joaitia zela gure hoberena.
- 3/ Egun malurus hartaz oroitzen naiz ontsa, behar gabe eginik haren bertze trosta. Ofregi Jainkoari gure nigar hotsak, baldin ez baditugu harrizko bihotzak.
- 4/ Zori gaixtoz joan ginen guziak ihesi, hemengo sarraskiak ez nahiz ikusi. Utzi gintuen onak zituzten iretsi, heien faltaz bakotzak behar du miretsi.
- 5/ Partitu ginenian zoin gure herritik, batzu haurrak besotan, bertzeak ondotik, nigar egiten zuten gaixoek gogotik, inozentek sofrituz hobendunen gatik.
- 6/ Soldadoak gibelat zoazin erretretan, arrogatzen zituzten jendiak bidetan. Gintuenak ken eta zoazin lorietan, saildu onik ahal da tropa horietan!
- 7/ Arribatu ginenian leku arrotzetan, pietate gabeko jende zorrotzetan, gauak kanpuan emanaz neguko hotzetan, biziak etsiturik hogoita bortzetan.
- 8/ Jende gogorak dire guretzat kaskoinak, eskualdun gaixoentzat ez hainitz kasta onak. Gure gustuz halere jan tuzte gauza onak, oiloak egosiz eta errerik gapoinak.
- 9/ Nere eskualdun lagun errogintuak, zoin gure lekutan ongi min-hartuak, Frantziako armadaz gare penatuak, eta Espainiakoaz arras finituak.
- 10/ Kantu haien emaile Martin Bidarteko, niri ere joan dautet zenbeit bitarteko. Gutizia izan dut haien emaiteko, arrozina banuen egia erraiteko.

ERREPUBLIKANOENTZAT BESTA HAUNDIA

Ondoko bertsu hauek ongi laburbiltzen dute fraultzak irabazi zuenean Senperen egin zen besta. (orotara badira 13 bertsu)

- 1 Senperen egin dute besta bat haundia
Deklaratzera noa, guziek guardia!
Jaunerretorak ditu oro gomiatu
Nazioneko besta dute ohoratu.
- 2 Ostatura sartzean etxeko jaunari;
Hox' erraiten diote, hox, fite, Betiri;
Gaur besta handi dugu, iguzu jatera,
Goan behar dugu gero guziek plazara.
- 3 Bazkaiteko denboran, batak bertzeari
Oihu egiten zuten: Hire graziari!
Biba nazionea! Zioten gogotik,
Gaztetan ez dun orai gu bezalakorik
- 4 Gizon eta emazte dugun orok edan,
Basoak trinkaturik, omore onean,
Zoazte elgarrekin guziak bakean!
Besta akabatu zen hola arratsean!

zoin armatuz inguraturik. Miseriak eta eritasunek fite kondenatu zituzten ahulenak heriotzera.

Bakotzak bere aldi, letrak idatzi zituzten beren arrangurak herriko ordezkarietara edo administrarietara erakustera emaitzeko baina, Dithurbide sarako auzapezak bakarrik ukan zuen Pineten arrapostua: *“zure arrestatzearen arrazoinak distriteko zuzendaritzako taulan ageri dira. Aristrokata eta gizon lanjerosa bezala identifikatua zira, zuretzat dugun ideia hori ongi merexitua duzu”*.

Hala, justifikazio jakinik gabe eta frogarik gabe eskualdun ainitz deportazioaren kondizione zailak bizitzera kondenatuak izan ziren.

Deportazionea nola bururatu zen

Pinet eta Cavaignac-ek Landesetako konplotetan aski odol ixuri zela pentsatu zutenean, sentimendu kalmee-tagoetara itzuli ziren. Orduan deliberatu zuten eliza ho-

rietan gaketuak ziren 640 euskaldunak, Peyrorhade, Pouillon, Akitze eta Vert-Rameau herrietan bizitzera behartzea. Herri horietatik ihesi joaten zirenak sei urterako preso sartzen zituzten. Halere, deportazio denborak finitzen ari ziren. 1794ko Buruilaren 30ean Baudot eta Garrau ordezkariak deliberatu zuten Uzartitzeko herritar oro etxera itzuliko zela, bakotxari bere ondasunak itzuliak izanen zitzaizkola, eta bertzenaz, pagatua izanen zela. Gainera, erabaki horiek bertze herrietan ere aplikatu behar ziren. Maluruski, oraino gertakari tristeak etorri ziren. Hala, Dithurbide eta Sarako bertze 38 notablek beren etxeak erdi-erreak eta hustuak, eta lurak esterilizatuak atxeman zituzten. Kalte horiek pagatzeko, 782.000 libera galdatu zazkoten erresponsableer. Diru horren zentimorik ere ez zuten usaindu 1817 arte.

Joana Mendiburu